

POLEMIKE

“HISTORIJA BOSNE (I HERCEGOVINE)”

KOJA TO DOISTA NIJE

ili

Odgovor dru Ibrahimu Karabegoviću

Na moju kritiku publikacijâ *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata* (Sarajevo, 1994.; Sarajevo, 1998.) objavljenju u *Prilozima* sarajevskog *Instituta za istoriju*¹ i *Bosni franciscani*² reagirao je dr. Ibrahim Karabegović, direktor sarajevskog *Instituta za istoriju* i redoviti profesor sarajevskog *Filozofskog fakulteta*³. Dr. Karabegović se poziva na svoju ulogu predsjednika redakcije te glavnog i odgovornog urednika i recenzenta publikacije objavljene 1994. g. Unatoč činjenici da mi ovaj ugledni sarajevski povjesničar neopravdano spočitava neke konstatacije iz moje kritike, ističem da me je doista ugodno iznenadila njegova reakcija na moju kritiku. Zašto? Ponajprije zbog činjenice da su se i među sarajevskim povjesničarima počeli pojavljivati oni koji se barem usputno usuđuju ograditi se od u zadnjih desetak godina produciranih brojnih

¹ Ante ŠKEGRO, *Historija Bosne (i Hercegovine) koja to nije*, Prilozi Instituta za istoriju 29 (2000.) 427-434.

² Ante ŠKEGRO, *Historija Bosne (i Hercegovine) koja to nije*, *Bosna franciscana*. Časopis Franjevačke teologije Sarajevo VIII/13 (2000.) 428-436.

³ Ibrahim KARABEGOVIĆ, *Historija Bosne (i Hercegovine) koja to zaista nije*, Prilozi Instituta za istoriju 30 (2001.) 330-334.

pseudoznanstvenih i kvazipovijesnih napisa⁴ pojedinih sarajevskih povjesničara⁵.

A sad nek mi bude dopušteno odgovoriti na, kao što sam već istaknuo, neopravdane prigovore na moju kritiku publikacija *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata* (I. izdanje: Sarajevo, 1994.; II. izdanje: Sarajevo, 1998.) upućene mi od strane dr. Karabegovića:

- 1) Dr. Karabegović mi spočitava netočnost, nepreciznost i ispolitiziranost odnosno imputacije, malicioznost, diskvalifikacije a posebice osobne dojmove⁶. U prilog ovih svojih konstatacija dr. Karabegović nije naveo niti je mogao navesti bilo kakav argument. Povjesničaru njegovog kova i dobi (koju osobno štujem) trebalo bi biti poznato da povjesničar mora operirati isključivo činjenicama, pa i kad polemizira, te da svoje radove piše sam ako ih sam i potpisuje. Slažem se s njegovom preporukom da je neophodno prosuditi moju kritiku, uostalom zato je i napisana, s tom razlikom što plediram za cjelinu, a ne za parcijalu.
- 2) Dr. Karabegović mi spočitava namjerno iskrivljavanje naslova spomenutih publikacija⁷. Međutim, propustio je upozoriti na činjenicu da sam cijeli *Uvod* svoje kritike posvetio upravo naslovima, izdavačima i tehničkim karakteris-

⁴ Esad KURTOVIĆ, *Historiografska literatura o srednjovjekovnoj Bosni objavljena u zemlji i inostranstvu* (1980.-1998.). Prilozi Instituta za istoriju 29 (2000.) 76, 77, bilj. 140; Enver REDŽIĆ, *Sto godina muslimanske politike u tezama i kontroverzama istorijske nauke*. Akademija nauka i umjetnosti BiH – Institut za istoriju, Sarajevo, 2000., pass.

⁵ Mustafa IMAMOVIĆ, *Historija Bošnjaka*. Bošnjačka zajednica kulture Sarajevo, Sarajevo, 1993.-1996.; Enver IMAMOVIĆ – Jozo BOŠNJAK, *Poznavanje društva IV razred osnovne škole*, Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture, Sarajevo, 1994.; Enver IMAMOVIĆ, *Historija – V razred osnovne škole*. Republika Bosna i Hercegovina – Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture, Sarajevo, 1994.; isti, *Korijeni kulturno-vjerskih odnosa Bosne i Hercegovine i Irana. Bosna i Hercegovina i svijet*. Institut za istoriju, Sarajevo, 1996., 47-54; isti, *Historija bosanske vojske*, ART 7, Sarajevo, 1999.; isti, *Korijeni Bosne i bosanstva. Izbor novinskih članaka, predavanja sa javnih tribina, referata sa znanstvenih skupova i posebnih priloga*, UNESCO, EUROPEAN Cultural Foundation (Amsterdam), Council of Europe, Communautés Européennes, The Swedish Association of Publishers, Causes Communes Belgique, Festival Sarajevo, Sarajevo, svibanj 1995.; isti, *Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine*, ART 7, Sarajevo, 1998.; Enes PELIDIJA – Fahrudin ISAKOVIĆ, *Historija – VI razred osnovne škole*, Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture, Sarajevo, 1994.; Mustafa IMAMOVIĆ - Muhidin PELESIĆ – Muhamed GANIBEGOVIĆ, *Historija – VIII razred osnovne škole*. Republika Bosna i Hercegovina – Ministarstvo obrazovanja, nauke i kulture, Sarajevo, 1994.

⁶ Ibrahim KARABEGOVIĆ, *Historija Bosne (i Hercegovine) koja to zaista nije*, Prilozi Instituta za istoriju 30 (2001.) 331, 334.

⁷ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 331.

tikama ovih knjiga⁸. Moja je kritika naslovljena kako je naslovljena s ciljem privlačenja šireg čitateljstva. U protivnom bi završila u šarenilu rubrike *Prikazi i osvrti*, kojoj izvorno nije namijenjena. Uostalom i dr. Karabegović je u svom odgovoru gotovo u cijelosti preuzeo naslov moje kritike.

3) Dr. Karabegović mi predbacuje i izuzetno ironično predstavljanje dr. Ibrahima Tepića (1947.-1997.) pitajući se što sam njime htio⁹. Odgovor je upravo ono što sam i napisao u svojoj kritici a što je u svom reagiranju potvrdio i sam dr. Karabegović:

- a) dr. Tepić je bio redaktor prvog i drugog izdanja navedenih publikacija, što svatko može vidjeti čim ih otvori,
- b) dr. Tepić je bio visoki obavještajni oficir *Jugoslovenske narodne armije*. Prema dr. Karabegoviću imao je čin kapetana *JNA* kao i on sam¹⁰,
- c) dr. Tepić je bio pukovnik *Armije Bosne i Hercegovine*¹¹ te je i u *Armiji Bosne i Hercegovine* bio angažiran na istim poslovima kao i u *Jugoslovenskoj narodnoj armiji*, a što potvrđuje sam dr. Karabegović¹²,
- d) dr. Tepić, doktoriravši na sarajevskom *Filozofskom fakultetu* 1986. g., za deset je godina napredovao od asistenta do redovitog profesora, odnosno dekana istog fakulteta¹³.

Moje je pitanje čime sam spram dr. Tepića izrazio bilo kakvu ironiju a pogotovo malicioznost, imputacije i dr.? Na koji je, međutim, način dr. Tepić doprinio očuvanju i obnovi zgrade sarajevskog *Filozofskog fakulteta* o tome mogu bez sumnje više reći dr. Hadžibegović, dr. Karabegović¹⁴ i dr. Osobno, međutim, sa žaljenjem mogu potvrditi da je više mojih sarajevskih poznanika i prijatelja teško nastradalo, odnosno usmrćeno sprječavajući prodor armijsko-četničkih postrojbi u samo sarajevsko središte i to upravo na liniji od *Fabrike duhana*, preko zgradâ *Vlade* i *Skupštine Bosne i Hercegovine*, *Filozofskog fakulteta* i *Zemaljskog muzeja* do

⁸ Usp. Ante ŠKEGRO, o. c., 427.

⁹ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332.

¹⁰ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332.

¹¹ Iljas HADŽIBEGOVIĆ, *In memoriam prof. dr. Ibrahim Tepić (1947.-1997.)*, Prilozi Instituta za istoriju u Sarajevu, 28 (1999.), 310.

¹² Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332.

¹³ Iljas HADŽIBEGOVIĆ, o. c., 309-311.

¹⁴ Iljas HADŽIBEGOVIĆ, o. c., 311; Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332.

hotela *Bristol* i zgrade *Elektroprivrede*. O dr. Tepiću kao znanstveniku nigdje nisam sudio. Za to je priličniji sam dr. Karabegović. Nisam sudio ni o njegovim ljudskim karakteristikama. Za to su bez sumnje priličniji njegove kolege s *Filozofskog fakulteta* u Sarajevu a posebice dr. Rade Petrović. Što se, međutim, tiče obiteljske tragedije dr. Tepića, kako ju je prezentirao dr. Karabegović, u potpunosti se slažem s njegovom ocjenom da je ona tragična kao što je uostalom tragičan gubitak svakog života, posebice nedužna čovjeka.

- 4) Dr. Karabegović mi spočitava neopravdanost konstatacije kako su spomenute publikacije bile i još uvijek jesu u službi realiziranja ratnih ciljeva *Armije Bosne i Hercegovine*¹⁵, a zbog čega sam i konstatirao da objektivno ne interpretiraju povijest Bosne i Hercegovine niti ih kao takve mogu prihvatiti svi građani Bosne i Hercegovine kao što bi njihovi priređivači htjeli¹⁶. Sam dr. Karabegović međutim u svojoj reakciji na moju kritiku konstatira kako je "navedena publikacija (*Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*, Sarajevo, 1994., op. A. Š.) 'in ultima linea' i bila u ulozi obrane Bosne i Hercegovine" te da oni koji su sudjelovali na njenom izdavanju mogu biti ponosno jer su "ratni ciljevi boraca Armije Republike Bosne i Hercegovine bili (su) i ostali obrana Bosne i Hercegovine od onih koji su izvršili agresiju na Bosnu i Hercegovinu koji su je komadali i koji i danas nastoje da je nestane"¹⁷. Znači li to da su oni koji nisu sudjelovali na izradi ovih i drugih armijskih publikacija i koji se ne mogu složiti s ciljevima boraca *Armije Bosne i Hercegovine*, ipso facto agresori na Bosnu i Hercegovinu, odnosno borci za njeno nestajanje? Ne podsjećaju li i previše ovakve konstatacije na slična etiketiranja svih onih koji nisu mislili kao aparatčici propalog komunističkog režima. Zbog ovakve konstatacije duboko sam osobno povrijeđen ne samo kao nemusliman nego i kao čovjek, ne samo zbog činjenice što su borci *Armije Republike Bosne i Hercegovine* (čije su ciljeve 'in ultima linea' i podupirale i publikacije *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*) "oslobađali" ne samo Sarajevo, u kojem je potpisnik ovih redaka proveo polovicu rata (sjetimo se samo sarajevskih Kazana), i njegov rodni kraj, nego i veliki dio srednjobosanskih i

¹⁵ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332-333.

¹⁶ Ante ŠKEGRO, o. c., 431.

¹⁷ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 333.

hercegovačkih prostora od neislamskog življa¹⁸, neislamskih vjerskih objekata¹⁹, franjevačke samostane od njihovih gvardijana i vikara i dr., baš onako kako su stoljećima činili i osmanlijski silnici²⁰.

- 5) O (ne)podobnosti pojedinih od dr. Karabegovića prozvanih sarajevskih sveučilišnih profesora²¹ moram istine radi, kazati da kroz cijelo vrijeme mog boravka u Sarajevu i prije i tijekom rata nisam došao do bilo kakvih saznanja da je itko od njih na bilo koji način sudjelovao bilo u planiranju bilo realiziranju ratnih ciljeva bilo koje oružane sile. To se međutim za pojedine pisce publikacijâ *Bosna i Hercegovina od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata* nikako ne može kazati²². Međutim, ako dr. Karabegović ima drugačija saznanja, on ih je dužan priopćiti, pogotovo prilikom optuživanja spomenutih pojedinaca. Ako su, uostalom, prozване osobe doista i bile, odnosno jesu "pobjegulje", kako ih dr. Karabegović karakterizira²³, nisu svi njihovi radovi kao niti radovi drugih autora²⁴ takvi da ih se moglo zaobići prilikom pisanja publikacija koje pretendiraju biti objektivnom interpretacijom historije Bosne

¹⁸ Sefer HALILOVIĆ, *Lukava strategija*, Maršal d.o.o PJ Matica Sandžaka, Sarajevo, 1997., 113-119; *Ratni zločini muslimanskih vojnih postrojbi nad Hrvatima Bosne i Hercegovine*. CPD, Sarajevo, 1997.; Ivica MLIVONČIĆ, *Zločin s pečatom. Genocid i ratni zločini muslimansko-bošnjačkih snaga nad Hrvatima BiH 1992.-1994.*, Centar za prikupljanje dokumentacije i obradu podataka o Domovinskom ratu, Mostar-Split-Zagreb, 1998.; *Dossier. Zločini muslimanskih postrojbi nad Hrvatima u BiH od 1992. do 1994.*, Centar za istraživanje i dokumentaciju Mostar, Mostar, 1999.; Izvješća *Ujedinjenih naroda* o Doljanima.; Zločin na Uzdolu. U: Ramski zbornik 2000. Ramska zajednica, Zagreb 2000., 235-238; 257-270; Vjenceslav TOPALLOVIĆ, *Srednja Bosna: Ne zaboravimo hrvatske žrtve 1941.-50. / 1991.-95.*, Hrvatski informativni centar, Zagreb, 2001., pass.

¹⁹ *Raspeta Crkva u Bosni i Hercegovini. Uništavanje katoličkih sakralnih objekata u Bosni i Hercegovini (1991.-1996.)*. Hrvatski informativni centar – Biskupska konferencija Bosne i Hercegovine – Hrvatska matica iseljenika Bosne i Hercegovine, Banja Luka – Mostar – Sarajevo – Zagreb, 1997., pass.

²⁰ Usp. Marko SEMREN, *Mučenici i svjedoci vjere*. (Bilješke iz povijesti Crkve u BiH 16.-18. st.). *Bosna franciscana IV/6* (1996.) 106-115; ISTI, *Život i umiranje pod križem. Svjedočenje kršćanske i franjevačke duhovnosti bosanskih franjevaca*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2000., pass.

²¹ Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 332, 333.

²² Usp. Dr Enver IMAMOVIĆ – dr Ibrahim TEPIĆ – dr Ibrahim BUŠATLIJA, *Neum i bosansko primorje*. I. izdanje, Sarajevo, 1993.; II. izdanje Vojna biblioteka Benevolence International Foundation, USA, Sarajevo, 1994.; Dr Enver IMAMOVIĆ, *Historija bosanske vojske*, Art 7, Sarajevo, 1999. i dr.

^{23 24} Ibrahim KARABEGOVIĆ, o. c., 333.

i Hercegovine²⁵, odnosno namijenjene svim njezinim građanima bez razlike²⁶. Zar su svi sudionici bosansko-armijskih projekata doista napisali kvalitetnija djela od spomenutih? Publikacije koje sam djelomice kritizirao ne govore, nažalost, tome u prilog. Stoga se apsolutno i slažem s dr. Karabegovićem kako one doista ne mogu biti historijom Bosne i Hercegovine. Pogotovo ne mogu biti onda ukoliko su namijenjene realiziranju bilo kakvih bosansko-armijskih ciljeva pa ni *'in ultima linea'*. ■

Ante Škegro

²⁵ Ante ŠKEGRO, o. c., 430-431.

²⁶ Iljas HADŽIBEGOVIĆ, o. c., 311; Dr. Safet HALILOVIĆ, Predgovor uz drugo izdanje, str. 11.

²⁷ Dr. Safet HALILOVIĆ, o. c., 11.